

”Biologina toivon teille kasvin juuria ja linnun siipiä. Kasvin juuret, jotta voisitte kasvaa ja linnun siivet, jotta voisitte lentää.” Tähän tapaan aloitti puheensa rehtori Matti Karhunen minun ylioppilasjuhlassani yli kolmekymmentä vuotta sitten. Juuret kasvaa ja siivet lentää.

Arvoisat ylioppilaaiksi valmistuvat, hyvät juhlavieraat ja Laanilan lukion väki.

Ylioppilasjuhlaamme kehystää tällä kertaa ainakin kolme merkkitapahtumaa. Huomenna vietämme Suomen 100-vuotisjuhlaa. Aikaisemmin kuluneena syksynä juhlimme sekä koulumme 60-vuotistaivalta että ehkä vähän vähemmälle huomiolle jäänyttä reformaation 500-vuotismerkkipäivää. Kaikissa näissä tapahtumissa on ollut ja on kysymys juuristamme, kasvualustastamme, maaperästä, josta ponnistamme. Mutta myös ilmasta, jota hengitämme ja joka antaa mahdollisuuden nousta siivillemme.

Mitä on suomalaisuus? Juuristamme voimme todeta, että Suomeen on aikanaan tullut väkeä vähintään kahdesta suunnasta ja että dna:mme on valtaosin eurooppalainen. Reformaatiojuuren seurauksena taas luterilaisuus näkyy ja vaikuttaa kulttuurissamme monin tavoin: arvopohjassamme, kielessämme, käsityksissämme vaikkapa oikeudenmukaisuudesta, toisista huolehtimisesta, työn ja koulutuksen merkityksestä tai kohtuullisesta elämästä.

Suomalaisuutta on kuitenkin vaikea määritellä. Pelkästään Suomi100-juhlavuoden vietto on osoittanut, että suomalaisuus on monimuotoista ja että se merkitsee meille eri asioita. Moni suomalainen toki jakaa yhteisiä arvoja ja arvostuksia, kuten tasa-arvo ja demokratia. Ja jotain yhdessä koettua kuten äitiyspakkaus, peruskoulu ja penkkarit, saunominen, hautausmaalla käynti, tuntematon sotilas, jokin sykähdyttävä urheiluhetki tai yhdessä laulettu maammelaulu.

Monen meistä juuret ovat myös tässä Laanilan koulussa. 60-vuotisjuhlissamme kuulimme Mikä Laanilassa on parasta -videotervehdyksiä entisiltä ja nykyisiltä laanilalaisilta vuodesta 1957 vuoteen 2017. Tervehdyksiä yhdisti kokemus, että täältä on saatu elämään hyviä eväitä ja että täällä on ollut hyvä ilmapiiri tehdä työtä, kasvaa, oppia ja nousta siiville. Toivon, että moni teistä nyt paikallaolevista voi allekirjoittaa 8-luokkalaisten huutajien juhlassamme räppäämän säkeen: tää on luja, lämmin, luotettava, meidän oma koulu Laanila.

Kaiken edellä mainitun rinnalla ja lomassa kulkee tietysti itse kunkin suku- ja henkilöhistoria. Tiedostamattomat ja tietoiset muistot merkittävistä ihmisistä ja tapahtumista, jokin yksittäinen kohtaaminen, kannustava sana, torjutuksi tuleminen tai lämmin syli, jossa on ollut turvassa. Tai vaikka muistolause, joka on jäänyt mieleen rehtorin ylioppilasjuhlapuheesta.

On tärkeää tuntea ja tunnistaa juuret. Juurtemme välityksellä olemme saaneet ja saamme ravinteita kasvua varten. Juuret ankkuroivat meidät eli pitävät suunnassa ja jalkamme terveesti maan kamaralla. Juurissa on myös vararavintoa pahojen päivien varalle.

Suomalaisuus, luterilaisuus, laanilaisuus ja sukuhistoriamme - tai mitä ikinä juuriimme kuuluukaan - tarjoavat meille parhaimmillaan kuitenkin myös siivet nousta ilmaan, siivet uskaltaa ja lentää, siivet löytää ja nähdä uutta.

Tämä toteutuu, kun jokainen sukupolvi huolehtii vuorollaan, että juurissa virtaa vesi ja ravinteet. Että juuria, traditioita, ei betonoida, yritetä toistaa sellaisinaan, vaan ne kerrotaan uudelleen kunkin ajan kielellä saamaan uusia merkityksiä. Että uskaltaudutaan vuorovaikutukseen uusien ajatusten, erilaisten kulttuurien ja katsomusten kanssa.

Koulun tehtäväksi on luontevasti määritelty juurien ja siipien antaminen, toisin sanoen kasvatus- ja sivistystehtävä. Juurista olemmekin onnistuneet huolehtimaan kohtalaisen hyvin. Olemme pitäneet tärkeänä, että opiskelijat oppivat tunnistamaan eri oppiaineissa mistä olemme tulossa, millainen on maailma ja ihminen. Näin opiskelijoille on taattu niin sanottuun yleissivistykseen luetut tiedot.

Juuret on siis saatu, mutta entä siivet? Miten huolehdimme siipien kasvattamisesta? Tämä jos mikä on ajankohtainen kysymys. Miten koulu voisi tulevaisuudessa opettaa nykyistä paremmin itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja, ihmisiksi olemista? Persoonaksi ja kansalaiseksi kasvamista, oman katsomuksen etsimistä ja löytämistä ja sen pohjalta toimimista. Kykyä, tahtoa ja taitoa arvottaa ja ratkaista kunkin ajan ongelmia.

Hyvät ylioppilaaksi valmistuvat

Minun kanssani samassa ylioppilasjuhlassa rehtori Karhusen sanoja juurista ja siivistä kuunteli muuan Sirpa Kähkönen, sittemmin historiallisiin ja yhteiskunnallisiin aiheisiin keskittynyt kirjailija, kolumnisti ja suomentaja. Hän on kuvannut teoksissaan, mitä yksityiset pienet ihmiset, naiset, lapset ja vanhuksat tunsivat kriisiaikoina, historian tapahtumien myllerryksessä.

Sirpa Kähkönen on todennut jossakin haastattelussa omaan taustaansa viitaten: ”Haaveeni on se, että tulevaisuuden Suomessakin köyhän perheen tytölle olisi mahdollista tehdä yhtä suuri loikka kuin minä olen tehnyt. Että vaikeuksien keskellä eläviä lapsia autettaisiin ja tuettaisiin; että kaikilla olisi ihmisarvo ja oikeus tietoon ja sivistykseen, joiden avulla voi kasvaa koko inhimilliseen mittaansa.”

Kasvaa koko inhimilliseen mittaansa. Uskon, että täällä istuu tänään monta nuorta, jotka tulette huolehtimaan, että Suomi ja koko maailma on tuleville lapsille hyvä ja turvallinen paikka elää, kasvattaa juuriaan ja siipiään, sivistyä. Ehkä teissäkin on joku tuleva kirjailija ja rehtori. Mutta olipa tuleva koulutuksenne ja ammattinne mikä tahansa, lupaattehan toimia ihmisarvon, koulutuksen ja rauhan puolesta? Sivistys on nimittäin muutakin kuin tiedon runsautta. Se on humaania asennetta muita kohtaan, se on osaamisen käyttämistä yhteiseksi parhaaksi. Se on toisen hyväksymistä ja arvostamista.

Hyvä juhlayleisö

Olen joskus aikaisemminkin todennut, että ylioppilasjuhla on lukioväen, opiskelijoiden, opettajien ja henkilökunnan palkkapäivä. Lakkipöytä ja todistukset kertovat, että olemme ainakin joiltakin osin päässeet meille asetettuihin tavoitteisiin. Ylioppilaiden määrällä mitattuna juhluvuosi 2017 on ollut Laanilan lukiossa menestyksekkäs. Meiltä on valmistunut kaikkiaan 102 ylioppilasta, joista jokaisesta olemme iloisia ja ylpeitä.

Ylioppilaaksi pääsy on vaatinut ponnisteluja jokaiselta teiltä kahdeltatoista, osalta viime päiviin saakka. Olette pohjustaneet lukion päättötodistusta, ylioppilastutkintotodistusta ja ylioppilaslakkia

vuosien opiskelulla. Olette tarvinneet ja toivon mukaan myös saaneet tukea ja kannustusta niin kotona kuin koulussa. Ehkä olette myös oivaltaneet, että elämässä harvoin saavuttaa mitään merkittävää ilman vaivannäköä ja että tasapainoiseen elämään tarvitaan sekä juuret että siivet.

Kiitos teille yhteisistä vuosistamme ja lämpimät onnittelut hienosta saavutuksestanne. Toivon teille malttia kasvattaa, vahvistaa ja vaalia juurianne sekä rohkeutta nousta siivillenne. Kiitos teille uusien ylioppilaiden kotijoukot tuestanne ja yhteistyöstä ja sydämelliset onnittelut koko lähipiirille. Kiitos teille, opettajat ja henkilökunta, lujasta ja luotettavasta työstänne, jota olette tehneet lämmöllä, suurella sydämellä.

Näin Suomen 100. itsenäisyyspäivän kynnyksellä olemme muistelleet ja kiitollisina muistamme menneiden sukupolvien uhrautuvaa työtä isänmaamme parhaaksi. Heidän ansiostaan meillä on vapaa maa ja monipuoliset mahdollisuudet opiskella, kehittää itseämme ja sivistyä.

Ennen todistusten ja ylioppilaslakkien jakamista nousemme laulamaan Maamme-laulun. Omistamme sen edesmenneille, nykyisille ja tuleville hyvinvoinnin rakentajille, isänmaan toivoille.